

DOKTORI (Ph.D.) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

**A GOMBA EREDETŰ ELICITOR KITOZÁN HATÁSA
A ZÁRÓSEJTEK MŰKÖDÉSÉRE:
A SZTÓMAMOZGÁS ÉS A ZÁRÓSEJT
FOTOSZINTÉZISÉNEK KAPCSOLATA**

Ördög Attila

Témavezető: Dr. Horváth Ferenc

egyetemi adjunktus

Biológia Doktori Iskola

Természettudományi és Informatikai Kar

Szegedi Tudományegyetem

Növénybiológiai Tanszék

2014

BEVEZETÉS

A zárósejtek, a növényi epidermisz olyan speciális tulajdonságú sejtjei, melyek turgoruk változtatásával a gázcserét, a párologtatást és a levelek hőmérsékletét egyaránt meghatározzák. A zárósejtek mellett, hogy a párologtatáson keresztül segítik a levelek hőmérsékletének szabályozását, néhány mikrométeres szenzorként is működnek. Egyaránt képesek a belső hormonális és a külső környezeti jelek érzékelésére. Mindemellett, rendkívül fontos szerepük van a patogének elleni harcban is. A növényi sejtfal emésztésére képtelen patogének a nyitott sztómákon, mint természetes nyílásokon keresztül bejutva akár az egész növény megfertőzésére képesek. A sztómáknak így, mint a növényi immunrendszer első bástyáinak fontos szerepük van a különböző mikroorganizmusok felismerésében, és a megfelelő védekezési válaszok elindításában. A zárósejtek képesek az egyes mikroorganizmusokhoz kapcsolható molekuláris mintázatok (MAMP) felismerésére, mint például a kitozán, gomba sejtfal származék felismerésére is. Az érzékelést követően a kitozán hatására gátlódik a fény indukálta sztómanyitódás, továbbá a sztómazáródásban szereplő különböző jelátviteli komponensek és transzporterek is aktiválódnak. A sztómazáródás és nyitódás során egyaránt szerepet játszik a plazmamembránban található H^+ -ATPáz, mely ATP energiáját felhasználva protonokat juttat az extracelluláris térbe, növelve a membrán két oldala között fennálló, protonokra vonatkozó elektrokémiai potenciálkülönbséget. A H^+ -ATPáz energiáját elsősorban a mitokondriumok biztosítják, azonban mivel a fotoszintézis gátló DCMU használata csökkent nyitottságot eredményez, így arra lehet következtetni, hogy a nyitódás során a felhasznált energia egy része (nagyjából 35%) a zárósejtekben található kloroplasztiszokból származtatható. Annak érdekében, hogy megvizsgáljuk a kitozán lehetséges fotoszintézis-gátló hatását, nyomon követtük a nap folyamán a kitozán-kezelt növények zárósejtjeinek fotoszintetikus aktivitását Mycroscopy-PAM fluoriméter (Walz GmbH, Németország) segítségével. Mivel a kitozán molekuláris szerkezetéből adódóan nem juthat be a sejtekbe, így a jelátvitel során bizonyítottan felhalmozódó anyagok (H_2O_2 és NO) fotoszintézisre gyakorolt hatását is megvizsgáltuk.

CÉLKITŰZÉSEK

Munkánkban az egyik legáltalánosabb gomba MAMP, a kitozán sztómaműködésre gyakorolt hatását vizsgáltuk lóbab (*Vicia faba L.*) modellnövényben. A kitozán a sejtmembrán számára átjárhatatlan, hatását így feltehetően csak a sejtfelszíni receptorokon keresztül képes kifejteni. Receptorával való kapcsolódása különböző jelátviteli utakat indukálhat, ezért célunk a lehetséges jelátvivő molekulák azonosítása, és azok lehetséges fotoszintézisre gyakorolt hatásának részletes vizsgálata volt.

Az alábbi kérdésekre kerestük a választ:

1. Vajon a *Vicia faba* zárósejtjei képesek-e a kitozán molekulát, mint MAMP vegyületet felismerni, és hatására bekövetkezik-e sztómazáródás illetve sztómanyitódás-gátlás? Amennyiben igen, akkor vajon a H_2O_2 és NO, mint jelátvivő komponens szerepel-e a kitozán-indukált jelátviteli utak hálózatában? E jelátvivő molekulák mely kompartmentumokban és a kitozán kezelés után mennyi idővel keletkeznek?
2. A zárósejtek környezetében lévő parenchima réteg mezofillum sejtjei vajon befolyásolják-e a kitozán sztómaműködésre gyakorolt hatását?
3. Vajon a kitozán befolyásolja-e a zárósejtek fotoszintetikus aktivitását, ezáltal csökkentve vagy növelve a záródáshoz és nyitódáshoz szükséges ATP és NADPH mennyiségét?
4. Tilakoid membránok és intakt levelek esetében már igazolták, hogy a NO gátolja a PSII donor és akceptor oldali elektronátadási folyamatait. Amennyiben sikeresen azonosítani tudnánk a kitozán indukálta H_2O_2 és NO megjelenését, exogén H_2O_2 és NO-donorok használatával tesztelni szeretnénk ezek fotoszintetikus elektrontranszportláncra gyakorolt hatását zárósejtekben.

ANYAGOK ÉS MÓDSZEREK

- Kísérleti növény: Lóbab (*Vicia faba L.*)
- Nevelési körülmények: a növényeket 4 hetes korukig hidropónikusan neveltük módosított Hoagland tápoldatban (2 mM $Ca(NO_3)_2$, 1 mM $MgSO_4$, 0,5 mM KCl, 0,5 mM KH_2PO_4 , 0,5 mM Na_2HPO_4 , 0,001 mM $MnSO_4$, 0,005 mM $ZnSO_4$, 0,0001 mM $(NH_4)_6Mo_7O_{24}$, 0,01 mM H_3BO_4 , and 0,02 mM Fe(III)-EDTA, pH 6,0).

- Kísérleti oldatok:
  - Inkubációs oldat : 10 mM MES, 10 mM KCl, 100 μ M CaCl₂ (pH 6,15 TRIS)
  - 100 μ g ml⁻¹ alacsony molekula tömegű (LMW) kitozán oldat 1 mM Na-acetát tartalmú inkubációs oldatban oldva
  - S-nitrozo-glutation (GSNO), mint NO donor
  - 100 μ M H₂O₂
- A keletkezett NO mennyiségét NO-elektrod segítségével amperometriás módon határoztuk meg (ISO-NOP; World Precision Instruments Inc., USA).
- Kezelési időpontok: hajnali kísérletek során 5:30-kor (a sztómányitódás gátlásának vizsgálata), míg a napközbeni kísérletek esetében 10:00-kor (a sztómazáródás indukciójának és a sztómányitódás gátlásának vizsgálat) inkubációs oldattal, kontrollként és 100 μ g ml⁻¹ kitozán tartalmú oldattal.
- Sztóma pórusátmérő meghatározása: frissen készített epidermisz nyúzatokon történt, ezekről mikroszkópos (Nikon Eclipse TS-100, Japán) felvételt készítettünk, melyeket az ImagePro 5 program (Media Cybernetics, USA) segítségével elemeztünk ki. Minden kezelés esetében legalább 90 db sztómát vizsgáltunk meg.
- Epidermisz nyúzatok előkészítése a zárósejteken végzett Microscopy-PAM mérésekhez: a mérések előtt 5 perces kezelés történt a hipoozmotikus inkubációs oldatban, a mezofillum sejtek, vagy a nyúzás során keletkezett mezofillum törmelék eltávolítására.
- A klorofill *a* fluoreszcencia mérések Microscopy-PAM fluoriméter (Walz GmbH, Németország) segítségével történtek, melyek során gyors fényválasz görbéket vizsgáltunk meg.
- A fluoreszcencia indukció és kioltási analízis során a következő paramétereket vizsgáltuk meg (a gyors fényválasz görbék alapján):
  - A sötétadaptált PSII reakciócentrumok (RC) maximális kvantumhatásfokát (F_v/F_m)
  - A fotokémiai kioltási együtthatókat (qP és qL), melyek a nyitott PSII reakciócentrumok részarányát becsülik nem-kapcsolt (qP) és kapcsolt (qL) reakciócentrumok esetén
  - A PSII reakciócentrumok effektív kvantumhatásfokát (Φ_{PSII})

- A fényadaptált PSII reakciócentrumok maximális fotokémiai kvantumhatásfokát az F_v'/F_m' paraméterrel becsültük
- A PSII rendszeren keresztüli lineáris elektrontranszport sebességét (ETR)
- A nem-fotokémiai kioltást a Stern-Volmer típusú nem-fotokémiai kioltással (NPQ) becsültük
- A H₂O₂ (AmplexRed, 1mM) és a NO (DAF-FM, 10 μM) kvalitatív vizsgálata fluoreszcens jelölők segítségével konfokális lézer pásztázó mikroszkóp használatával történt.
- Statisztikai analízis: Student-féle t-próba segítségével (OriginPro 8.6, OriginLab Corporation, USA).

EREDMÉNYEK

A kitozán, a β-1,4-glükózamin láncokból felépülő gomba sejtfalalkotó molekula kék fény-indukált sztómanyitódás-gátló, és sztómazáródást serkentő hatását több növényfaj esetében bizonyították. A sztómanyitódáshoz és záródáshoz vezető jelátviteli útvonalak és az ionáramlást irányító transzporterek szerteágazó hálózatát a kitozán több ponton befolyásolhatja. Kísérleteink során e hatás igazolását tűztük ki célul *Vicia faba L.* modellnövény esetén.

1. Elsőként igazoltuk, hogy *Vicia faba* esetében a levelek kitozánnal történő permetezése nem indukált sztómazáródást, azonban a sztómanyitódást meggátolta. Mivel ezen eredmények az irodalomból ismert korábbi eredményeknek csak részben feleltethetők meg, így további kísérletek során a kitozán hatására aktiválódó jelátviteli komponensek megjelenését is megvizsgáltuk. Specifikus fluoreszcens jelölők segítségével szintén elsőként igazoltuk, hogy a H₂O₂ és a NO, mint jelátvivő molekulák a *Vicia faba* zárósejtek kloroplasztiszaiban a kitozán-kezelést követő 1 órán belül felhalmozódtak. Szintén elsőként térünk ki arra, hogy érdekes módon a H₂O₂ felhalmozódás feltehetően elsősorban a kloroplasztiszok sztrómájában és a sejtmagokban volt megfigyelhető, míg a NO a kloroplasztiszokon kívül a citoplazmában és pórus körüli sejtfalakban is megjelent.
2. Abaxiális epidermisz nyúzatok alkalmazásával hasonló eredményeket kaptunk, melyek segítségével ki tudtuk zárni a mezofillum sejtek kitozán indukált sztómamozgásokban betöltött szerepét.

3. Mivel a sztómák nyitódásában és a nyitott állapot fenntartásában a fotoszintetikus eredetű ATP és NADPH fontos szerepet tölt be, ezért a kitozán zárósejtek fotoszintetikus aktivitására gyakorolt hatását is megvizsgáltuk. Az abaxiális epidermiszben található zárósejtek fotoszintetikus aktivitását PAM klorofill fluorimetriás módszerrel tanulmányoztuk. Kísérleteink során új eredményként azt tapasztaltuk, hogy a hajnalban kezelt növények zárósejtjeiben jelentősen lecsökkent a PSII rendszeren keresztüli ETR értéke, ami a kontroll növényekhez képest a nap hátralevő részében is alacsony maradt. A fotokémiai kioltási együtthatók (qP és qL), a Φ_{PSII} és az NPQ más és más kinetikát mutatva ugyan, de szintén teljesen lecsökkentek. Érdekes módon a napközbeni kitozán-kezelések során egyik paraméter esetében sem tapasztaltunk hasonló változást.
4. Mivel a kitozán zárósejtek fotoszintézisére gyakorolt hatását feltehetően a sejtfelszíni receptorok által indukált jelátviteli utak révén fejtheti ki, megvizsgáltuk a már korábban igazolt jelátviteli komponensek (H_2O_2 és NO) esetleges fotoszintézisre gyakorolt hatását is. Míg a H_2O_2 esetében nem tapasztaltuk a kitozán-kezelésre jellemző változásokat, a nagy koncentrációban külsőleg alkalmazott NO esetében a kitozán-kezeléshez nagyon hasonló gátlást figyeltünk meg az ETR, a qP , qL , a Φ_{PSII} , és az NPQ paraméterek esetében is. Az irodalomban először igazoltuk, hogy a NO-kezelés hatása reverzibilisnek mutatkozik, ugyanis a NO sejtek környezetéből történő gyors eltávolítása révén az egyes fluoreszcencia paraméterek a kiindulási értékeikre tértek vissza. A NO lineáris elektrontranszportláncot gátló hatása megfelelően nagy koncentrációjú bikarbonáttal feloldhatónak bizonyult. Az eredmény arra utal, hogy gátlást túlnyomó részben az okozza, hogy a NO a vele a kötőhelyért versengő bikarbonátot a Q_A és Q_B közti nem-hem Fe^{2+} -ről leszorítja. Fontos azonban azt is megjegyezni, hogy a kitozán hatására történő sztómazáródás következtében a levelek belsejében a CO_2 koncentrációja lecsökkenhet, így a kitozán a Calvin-Benson ciklus lassításával is hozzájárulhat a zárósejtek fotoszintetikus aktivitásának csökkenéséhez.

A kapott eredmények alapján kijelenthetjük, hogy a kitozán feltehetőleg a NO bioszintézisének aktiválásán keresztül a zárósejtek fotoszintézisét gátolja, ezáltal a fotoszintetikus eredetű ATP és a NADPH mennyiségét csökkenti, mely a sztómanyitódás elmaradásához és a sztómazáródás folyamatának elősegítéséhez egyaránt hozzájárulhat.

PUBLIKÁCIÓS LISTA

A disszertációhoz felhasznált tudományos dolgozatok:

1. *Wodala B, **Ördög A**, Horváth F
The cost and risk of using sodium nitroprusside as a NO donor in chlorophyll fluorescence experiments
JOURNAL OF PLANT PHYSIOLOGY 167:(13) pp. 1109-1111. (2010)
IF: 2.677
2. ***Ördög A**, Wodala B, Hideg É, Ayaydin F, Deák Z, Horváth F
Chitosan elicited immune response reduces photosynthetic electron transport and ion channel activity in the guard cells of Vicia
ACTA BIOLOGICA SZEGEDIENSIS 55:(1) pp. 135-138. (2011)
3. ***Ördög A**, Wodala B, Rózsavölgyi T, Tari I, Horváth F
Regulation of guard cell photosynthetic electron transport by nitric oxide
JOURNAL OF EXPERIMENTAL BOTANY 64 (5), pp. 1357-1366 (2013)
IF: 5.242

További tudományos dolgozatok:

1. **Ördög A**, Wodala B, Horváth F
Investigating the role of potassium channel KAT1 in NO mediated stomatal closure
ACTA BIOLOGICA SZEGEDIENSIS 52:(1) pp. 163-165. (2008)
2. Lehotai N, Kolbert Zs, Pető A, Feigl G, **Ördög A**, Kumar D, Tari I, Erdei L
Selenite-Induced Hormonal and Signalling Mechanisms during Root Growth of Arabidopsis thaliana L.
JOURNAL OF EXPERIMENTAL BOTANY 63:(15) pp. 5677-5687. (2012)
IF: 5,364
3. Wodala B, Eitel G, Gyula TN, **Ördög A**, Horváth F
Monitoring moderate Cu and Cd toxicity by chlorophyll fluorescence and P_{700} absorbance in pea leaves
PHOTOSYNTHETICA 50 (3): 380-386, 2012
IF: 1,00
4. Feigl G , Kumar D, Lehotai N, Tugyi N, Molnár T, **Ördög A** , Szepesi T, Gémes K, Laskay G, Erdei L, Kolbert Z
Physiological and morphological responses of the root system of Indian mustard (Brassica juncea L. Czern.) and rapeseed (Brassica napus L.) to copper stress
ECOTOXICOLOGY AND ENVIRONMENTAL SAFETY 94: pp. 179-189. (2013)
IF: 2,203

5. Peto A, Lehotai N, Feigl G, Tugyi N, **Ördög A**, Gémes K, Tari I, Erdei L, Kolbert Z
Nitric oxide contributes to copper tolerance by influencing ROS metabolism in Arabidopsis
PLANT CELL REPORTS 32:(12) pp. 1913-1923. (2013)
IF: 2,509

Konferencia előadások, posztterek:

1. **Ördög A**, Wodala B, Horváth F
Investigating the role of potassium channel KAT1 in NO mediated stomatal closure
A Magyar Növénybiológiai Társaság IX. Kongresszusa (2008)
2. Kolbert Zs, Vashegyi Á, **Ördög A**, Lehotai N, Méri Á, Erdei L
Short-time effect of copper ion (Cu²⁺) in nitric oxide (NO) production in Sorghum sudanense L. roots
Uptake, Sequestration and Detoxification. An integrated approach. COST Action 859 Workshop. Szeged, Magyarország, 2009.04.16-2009.04.17. p. 58
3. Horváth F, **Ördög A**, Rózsavölgyi T, Wodala B
Nitric oxide modulates guard cell photosynthesisI
3rd Plant NO Club International Meeting. Olomouc, Csehország, 2010.07.14-2010.07.17., Palacký University, p. 16.
4. Horváth F, **Ördög A**, Rózsavölgyi T, Wodala B
Nitric oxide modulates guard cell photosynthesis
11 th Inetrnational Symposium Interdisciplinary Regional Research: ISIRR 2010 Szeged, Magyarország, 2010.10.13-2010.10.15.
5. **Ördög A**, Rózsavölgyi T, Wodala B, Hideg É, Deák Z, Ferhan A, Tari I, Horváth F
Effect of chitosan on guard cell photosynthesis: XVIII Congress of the Federation of European Societies of Plant Biology (FESPB)
XVIII Congress of the Federation of European Societies of Plant Biology (FESPB). Valencia, Spanyolország, 2010.07.04-2010.07.09. p. 186.
6. **Ördög A**, Wodala B, Hideg É, Ayaydin F, Deák Zs, Horváth F
Chitosan affects guard cell photosynthesis and membrane transport
10th International Conference on Reactive Oxygen and Nitrogen Species in Plants. Budapest, Magyarország, 2011.07.05-2011.07.08. p.122
7. **Ördög A**, Wodala B, Hideg É, Ayaydin F, Deák Zs, Horváth F
Chitosan affects guard cell photosynthesis and membrane transport
XXIV Scandinavian Plant Physiology Congress. Stavanger, Norvégia, 2011.08.21-2011.08.25. pp. 87-88
8. **Ördög A**, Wodala B, Hideg É, Ayaydin F, Deák Zs, Horváth F
Chitosan elicited immune response reduces photosynthetic electron transport and ion channel activity in the guard cells of Vicia
A Magyar Növénybiológiai Társaság X. Kongresszusa, 2011. augusztus 31.-szeptember 2., Szeged, Magyarország p. 9.
9. Wodala B, **Ördög A**, Ayaydin F, Bernula P, Horváth F
Investigating pathogen elicitor-induced stomatal responses in various plant species.
11TH CROATIAN BIOLOGICAL CONGRESS. Sibenik, Horvátország, 2012.09.16-2012.09.21. p. 177.
10. Feigl G, Kumar D, Pető A, Lehotai N, **Ördög A**, Molnár Á, Kolbert Zs, Erdei L

- The effect of zinc on the microelement homeostasis and the metabolism of reactive signal molecules in *Brassica juncea* and *Brassica napus*.
COST Action FA 0905 - Mineral improved crop production for healthy food and feed: Third Annual Workshop. Lisszabon, Portugália, 2012.10.23-2012.10.26. p. 32.
11. Lehotai N, L Lyubenova, N Drews, **Ördög A**, Feigl G, Kolbert Zs, Erdei L, P Schröder
The possibilities and enzymatic background of Se and Zn biofortification of pea plants.
COST Action FA 0905 - Mineral improved crop production for healthy food and feed: Third Annual Workshop. Lisszabon, Portugália, 2012.10.23-2012.10.26. p. 28.
12. **Ördög A**, Wodala B, Tari L, Horváth F.
A H₂O₂ és a NO szerepe a bikarbonát indukálta sztómazáródásban *Arabidopsis thaliana* Col-0 és gpa 1-3 növényekben. A MAGYAR SZABADGYÖK-KUTATÓ TÁRSASÁG VII. KONFERENCIÁJA, Debrecen, 2013. augusztus 29-31.
13. **Ördög A**, Csiszár J, Gallé Á, Kolbert Zs, Pécsváradi A, Poór P, Székely Á, Szepesi Á, Wodala B, Tari I.
Dél-Alföldi eredetű élelmiszerek makro- és mikroelem tartalmának összehasonlítása. A MAGYAR SZABADGYÖK-KUTATÓ TÁRSASÁG VII. KONFERENCIÁJA, Debrecen, 2013. augusztus 29-31.
14. **Ördög A**, Csiszár J, Erdei L, Gallé Á, Kolbert Zs, Pécsváradi A, Poór P, Székely Á, Szepesi Á, Wodala B, Tari I
Characterization of Hungarian honeys from Csongrád County in terms of mineral content
Food Science Conference 2013 – With research for the success of Darányi Program, Budapest, 2013.11.7-8.

NYILATKOZATOK

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
TERMÉSZETTUDOMÁNYI ÉS
INFORMATIKAI KAR
NÖVÉNYBIOLÓGIAI TANSZÉK
SZEGED, 6726, Középfasor 52.
Tel./Fax: (62) 544-307
E-mail: tari@bio.u-szeged.hu
Tanszékvezető: Dr.Tari Irma

DEPARTMENT OF PLANT BIOLOGY
FACULTY OF SCIENCE AND
INFORMATICS
UNIVERSITY OF SZEGED
H-6726 SZEGED, Középfasor 52
Phone/Fax: +36-62-544-307
E-mail: tari@bio.u-szeged.hu
Head of Department: Dr.IrmaTari

Nyilatkozat

Alulírottak kijelentjük, hogy az Ördög et al közleményben (Ördög A, Wodala B, Rózsavölgyi T, Tari I, Horváth F; Regulation of guard cell photosynthetic electron transport by nitric oxide, JOURNAL OF EXPERIMENTAL BOTANY 64 (5), pp. 1357-1366, 2013) megjelent és a jelölt által a Szegedi Tudományegyetemre benyújtott doktori (Ph.D.) értekezésében felhasznált tudományos eredmények eddig nem szerepeltek más Ph.D. értekezés tudományos eredményei között. Továbbá tudomásul vesszük, hogy a fenti tudományos eredmények a jövőben nem szerepelhetnek más Ph.D. értekezés eredményei között.

Ördög Attila (jelölt)

.....
Ördög Attila

Wodala Barnabás (társszerző)

.....
Wodala Barnabás

Rózsavölgyi Tamás (társszerző)

.....
Rózsavölgyi Tamás

Tari Irma (társszerző)

.....
Tari Irma

Horváth Ferenc (témavezető, társszerző)

.....
Horváth Ferenc

Szeged, 2014. március 7.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
TERMÉSZETTUDOMÁNYI ÉS
INFORMATIKAI KAR
NÖVÉNYBIOLÓGIAI TANSZÉK
SZEGED, 6726, Középfasor 52.
Tel./Fax: (62) 544-307
E-mail: tari@bio.u-szeged.hu
Tanszékvezető: Dr.Tari Irma

DEPARTMENT OF PLANT BIOLOGY
FACULTY OF SCIENCE AND
INFORMATICS
UNIVERSITY OF SZEGED
H-6726 SZEGED, Középfasor 52
Phone/Fax: +36-62-544-307
E-mail: tari@bio.u-szeged.hu
Head of Department: Dr.IrmaTari

Társszerzői nyilatkozat

Alírással igazolom Ördög Attila hozzájárulását a Wodala et al., 2010-es tanulmány (Wodala B, Ördög A, Horváth F; The cost and risk of using sodium nitroprusside as a NO donor in chlorophyll fluorescence experiments; JOURNAL OF PLANT PHYSIOLOGY 167:(13) pp. 1109-1111., 2010) létrehozásához. Kijelentem, hogy a jelöltnek meghatározó fontosságú szerepe volt a publikáció eredményeinek lemérésében és kiértékelésében egyaránt.

Nyilatkozom, hogy az adott tanulmányt nem fogom felhasználni Ph.D. fokozat megszerzéséhez, és hogy a jelöltön kívül más jelöltnek nem adok ki hasonló tartalmú nyilatkozatot.

Szeged, 2014. március 7.

Dr. Wodala Barnabás, Ph.D.